

12. 12. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K příslušnosti finančního arbitra rozhodovat spory z životního pojištění

Institut finančního arbitra byl zřízen již s účinností od 1.1.2003, a to na základě zákona č. č. [229/2002](#) Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů („zákon o finančním arbitrovi“). Přestože je institut finančního arbitra součástí českého právního řádu již takřka dvacet let, do dnešního dne existují nejasnosti ohledně příslušnosti finančního arbitra k řešení jednotlivých sporů. Jednou z těchto nejasností je spor mezi spotřebitelem a finanční institucí vyplývající z životního pojištění.

Dle ustanovení § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi je finanční arbitr příslušný rozhodovat i spory mezi spotřebitelem a pojistitelem nebo pojišťovacím zprostředkovatelem při distribuci životního pojištění nebo při výkonu práv a plnění povinností ze životního pojištění. Otázkou pak je, co vše spadá pod pojem „životního pojištění“, z něhož je finanční arbitr příslušný spory rozhodovat, jelikož zákon o finančním arbitrovi nedefinuje, co je pojmem „životní pojištění“ míněno.

Při výkladu pojmu „životní pojištění“ si můžeme pomoci několika zákonnými definicemi. V soukromoprávní úpravě je tento pojem definován v zákoně č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů („**občanský zákoník**“), resp. v zákoně č. [37/2004](#) Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů („**zákon o pojistné smlouvě**“), pro pojistné smlouvy uzavřené před účinností občanského zákoníku, tj. do 31.12.2013. Veřejnoprávní úprava tento pojem definuje v zákoně č. [277/2009](#) Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů („**zákon o pojišťovnictví**“).

Pokud se týká soukromoprávní definice, je tato de facto shodná jak dle občanského zákoníku, tak dle zákona o pojistné smlouvě, což potvrzuje i komentářová literatura^[1]. Dle ustanovení § 54 zákona o pojistné smlouvě, resp. ustanovení § 2833 občanského zákoníku se za životní pojištění považuje pojištění pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka.

Pojmy pojištění pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, nezpůsobují dle autora výkladové problémy. Ty nastávají až u pojmu pojištění pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka. Abychom tak mohli určit, co vše je možné podřadit pod pojem životního pojištění dle soukromoprávní úpravy, musíme si vyložit, co zákon o pojistné smlouvě, resp. občanský zákoník míní pojmem pojištění pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka, tedy co lze považovat za změnu osobního postavení člověka.

Finanční arbitr ve svých rozhodnutích k výkladu tohoto pojmu uvádí, že se za změnu osobního postavení člověka považuje např. svatební pojištění nebo pojištění narození dítěte. Dle autora tohoto článku je však nutné tento pojem vykládat co možná nejextenzivněji, a to ve prospěch spotřebitele.

Skutečnost, že změnou osobního postavení člověka může být i jiná událost než výše uvedené, potvrzuje i komentářová literatura k ustanovení § 2833 občanského zákoníku. Dle komentářové

literatury lze za takovou událost považovat i závažné onemocnění sjednané jako obnosové pojištění nebo jinou událost týkající se změny postavení pojištěného.^[2] Dle autora tohoto článku pak takovou jinou událostí, která mění osobní postavení člověka, může být například i uznání invalidity. Taková událost bezpochyby mění postavení člověka, ať už ve vztahu k jeho právům vůči státu na výplatu invalidního důchodu či jeho omezením při získání pracovních příležitostí.

Zároveň by pro posouzení příslušnosti finančního arbitra řešit spory z životního pojištění neměla být dle autora článku opomíjena ani veřejnoprávní úprava zákona o pojišťovnictví, která taktéž pojem „životní pojištění“ vymezuje, a to ve svém ustanovení § 3 odst. 2 písm. a) ve spojení s přílohou č. 1, částí A tohoto zákona. V zákoně o pojišťovnictví je přitom pojem životního pojištění definován mnohem širěji než dle soukromoprávní úpravy a autor tohoto článku je přesvědčen, že právě veřejnoprávní úprava by měla být upřednostněna.

Autor tohoto článku svůj názor opírá o skutečnost, že finanční arbitr rozhoduje spory mezi spotřebiteli a finančními institucemi. Pokud byl tedy finanční arbitr zřízen zejména za účelem ochrany spotřebitelů proti mnohem silněji postaveným podnikatelským subjektům, má také finanční arbitr při výkladu právních předpisů postupovat způsobem příznivějším pro spotřebitele.

Výše uvedený postup výkladu nejen smluv, ale i interpretace a aplikace zákonných ustanovení, ve prospěch spotřebitelů vyplývá i z ustálené judikatury Ústavního soudu. Ústavní soud tak například ve svém nálezu ze dne 23.11.2017, sp. zn. I. ÚS 2063/17, uzavřel, že: *„Při interpretaci a aplikaci zákonných ustanovení, která upravují spotřebitelské vztahy, musí obecné soudy respektovat ústavní princip ochrany slabší strany, plynoucí z principu rovnosti vyjádřeného v čl. 1 Listiny základních práv a svobod a zahrnující i princip ochrany spotřebitele, a promítnout jej do svých úvah a posouzení. **Přípouští-li pak zákonná ustanovení vícero možných výkladových řešení, je ústavně konformní takový výklad, který je pro spotřebitele nejpríznivější.**“*

Byť citovaný nálezn Ústavního soudu hovoří o povinnosti soudů interpretovat a aplikovat zákonná ustanovení ve prospěch spotřebitelů, je bezpochyby předmětná judikatura aplikovatelná i na případy rozhodování finančního arbitra, který je dle ustanovení § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi příslušný rozhodovat právě spory spadající jinak do pravomoci českých soudů. Principy a zásady, které platí pro rozhodování soudů, tak zcela jistě platí i pro rozhodování finančního arbitra.

Vzhledem k nejasné definici pojmu „životní pojištění“ v zákoně o finančním arbitrovi, kdy je možné postupovat dle výkladu soukromoprávního i výkladu veřejnoprávního, je namíste postupovat pro spotřebitele nejpríznivějším způsobem, jak předpokládá i judikatura. Takový způsob je přitom upřednostnění výkladu pojmu „životní pojištění“ dle veřejnoprávní úpravy zákona o pojišťovnictví, který umožňuje širší výklad tohoto pojmu, než jak je tomu u úpravy soukromoprávní. Nicméně i v případě užití soukromoprávní úpravy a její definice, je nutné postupovat tak, aby výklad nebyl vůči spotřebitelům příliš restriktivní a neumožňoval jim institut finančního arbitra využít. Finanční arbitr by tak dle názoru autora článku měl rozhodovat také spory mezi spotřebitelem a finanční institucí vyplývající například z pojištění závažného onemocnění sjednaného jako pojištění obnosové, jelikož i to, jako další pojištění, lze vztáhnout pod pojem „životního pojištění“.

Mgr. František Sedláček
Advokát

Aegis Law, advokátní kancelář, s.r.o.

Jungmannova 26/15
110 00 Praha 1

Tel: +420 777 577 562
Email: office@aegislaw.cz

[1] Přejímá se právní úprava životního pojištění, které lze sjednat pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka. ŠIMEK, Robert. § 2833. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. Občanský zákoník § 2716-2893. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1012, marg. č. 1.

[2] BOHMAN, Ludvík. § 2833 [Charakteristika životního pojištění]. In: HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1420–1421, marg. č. 10. ŠIMEK, Robert. § 2833. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. Občanský zákoník § 2716-2893. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1020, marg. č. 36.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Mezinárodní dožádání a lhůta pro stanovení daně: kritéria účelnosti, věcnosti a včasnosti v judikatuře](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc únor 2026](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Aktuální judikatura k holdingovým strukturám](#)
- [Exkluzivita má svou cenu. NSS se vyjádřil k nájemnému mezi spojenými osobami](#)